

Stolica Apostolska wobec kryzysu władzy królewskiej Jana Kazimierza Wazy oraz elekcji Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1660-1669)

Głównym celem projektu jest ukazanie i charakterystyka zaangażowania politycznego i praktyki dyplomatycznej papieżstwa w obliczu kryzysu władzy królewskiej Jana Kazimierza Wazy, jego abdykacji oraz elekcji Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1660-1669). Pośród najczęściej wymienianych w korespondencji nuncjuszy apostolskich wydarzeń należy wymienić następujące: odbudowa monarszego autorytetu po klęskach „potopu” szwedzkiego, wznowienie wojny z Moskwą, debata sejmowa nad projektami reform ustrojowych, rokosz Lubomirskiego, królewska abdykacja oraz następujące po niej interregnum i nowa elekcja. Analizie poddane zostaną ponadto papieskie reakcje i przygotowanie na powyższe wydarzenia, rola elit Rzeczypospolitej, jako priorytetowa dla efektywnej działalności dyplomatycznej Stolicy Apostolskiej na terytorium państwa polsko-litewskiego, aspekt konfesyjny w mechanizmie nawiązywania przez nuncjuszy apostolskich przyjaźni politycznych, drogi komunikacji politycznej dyplomatów papieskich oraz sposoby przekazywania informacji dyplomatycznej.

Szczególnie interesującym aspektem projektu jest nacisk badawczy położony na semantyczną warstwę przekazu epistolograficznego dyplomatów papieskich. Analizie znaczeniowej zostaną poddane niektóre pojęcia dotyczące specyfiki ustrojowej Rzeczypospolitej Obojga Narodów, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień charakterystycznych dla omawianego okresu, takich jak wolna elekcja, elekcja *vivente rege*, rokosz czy abdykacja, celem zgłębienia ich papieskiej interpretacji i orientacji Stolicy Apostolskiej w polsko-litewskiej sytuacji politycznej.

Realizacja projektu przewiduje przeprowadzenie gruntownych badań archiwalnych poza granicami Polski (Rzym, Paryż, Wilno, Wiedeń, Sankt Petersburg, Kijów), jak i w kraju (Warszawa, Kraków, Poznań, Wrocław, Kórnik). Analizowany materiał rękopiśmienny będzie stanowiła przede wszystkim korespondencja dyplomatyczna i prywatna, ale również pamiętniki, diariusze sejmowe, instrukcje, pisma propagandowe, uniwersały, pamflety polityczne i inne. Przyjęte metody badawcze czerpać będą zarówno z osiągnięć tradycyjnej krytyki historycznej, jak i z metodologii nowej historii dyplomacji: *connected history*, teorii konfesjonalizacji, współczesnych teorii komunikacji, analizy semantycznej funkcji językowej korespondencji, a także z historycznego nurtu *gender studies*.

Bezpośrednim bodźcem do podjęcia badań są następujące fakty: po pierwsze, brak w zasadzie opracowań na temat relacji polsko-papieskich w drugiej poł. XVII w., pomimo priorytetowości tego okresu w kontekście konfliktu chrześcijańskiej Europy z Imperium Osmańskim; po drugie, chciałabym zerwać z bilateralną wizją kontaktów dyplomatycznych Stolicy Apostolskiej i przebadać opisywane relacje w szerokim, europejskim kontekście; po trzecie, rozszerzenie badań dotyczących historii dyplomacji papieskiej na terytorium Europy środkowo-wschodniej realizuje ważnych postulat badawczy wielu współczesnych nowożytników.

Pomimo iż w drugiej połowie XVII w. rola Stolicy Apostolskiej w europejskim systemie międzypaństwowym drastycznie spadła z powodu postępującej sekularyzacji polityki i ewolucji taktyki negocjacji dyplomatycznych, pozostałości mediacyjnej pozycji Rzymu wciąż gwarantowały papieżowi ważny głos w sprawach polityki europejskiej. Z tego właśnie powodu uważam, iż zaangażowanie polityczno-dyplomatyczne Stolicy Apostolskiej wobec kryzysu władzy królewskiej Jana Kazimierza Wazy, jego abdykacji, a następnie elekcji Michała Korybuta Wiśniowieckiego jest problemem, którego opracowanie stanowi dużą wartość badawczą, nie tylko dla historyka polskiego, ale i w całej Europie.